

Fullmäktige 23.03.2026

Fråga om undervisning av elever med funktionsnedsättning och elever som av annan orsak behöver regelbunden undervisning av speciallärare samt om behörigheten bland lärare som ger specialundervisning i Esbo.

Beredning och upplysningar:
Loisa-Turunen Miia
Hokkanen Marika
Saloranta-Eriksson Outi
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på ledamot Mika-Erik Walls m.fl. fråga 26.1.2026 om undervisning av elever med funktionsnedsättning och elever som av annan orsak behöver regelbunden undervisning av speciallärare samt om behörigheten bland lärare som ger specialundervisning i Esbo och konstaterar att frågan är slutbehandlad.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Mika-Erik Walls och 17 andra ledamöter lämnade 26.1.2026 en fråga om undervisning av elever med funktionsnedsättning och elever som av annan orsak behöver regelbunden undervisning av speciallärare samt om behörigheten bland lärare som ger specialundervisning i Esbo.

Ledamöterna som lämnade frågan tog bland annat upp följande faktorer som bakgrund till de frågor som de ställer:

I samband med reformen av lagen om grundläggande utbildning 1.8.2025 uppdaterades också förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet. Avsikten var inte att ändra behörigheten för lärare som undervisar personer med funktionsnedsättning. Trots detta verkar en del utbildningsanordnare ha börjat tolka förordningen så att lärare som före reformen har varit behöriga att ge specialundervisning för personer med funktionsnedsättning inte längre uppfyller behörighetskraven.

Även elever som tidigare en gång i veckan regelbundet fått undervisning av en speciallärare har blivit utan beslut om stöd. Detta är inte lagenligt.

Hurdan är situationen i Esbo? Har staden agerat på det sätt som beskrivs ovan i fråga om elever med funktionsnedsättning och elever som omfattas av förlängd läroplikt?

I förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (968/1998) fastställs vem som är behörig att ge undervisning i olika situationer. På grund av ändringen av lagen om grundläggande utbildning gjordes författningstekniska uppdateringar av 8 § i förordningen, men behörighetsvillkoren förblev oförändrade. Esbo stad iakttar gällande lagstiftning om ordnande av undervisning och tillhörande rekryteringar.

I regeringens proposition föreslogs en ändring enligt vilken det också av lärare inom den verksamhetsområdesvisa undervisningen ska krävas högre högskoleexamen. Denna ändring drogs dock tillbaka från den slutliga lagen.

Av den undervisningspersonal som väljs till tjänsten och som ger undervisning i Esbo förutsätts utbildning enligt förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet. Om en behörig person som lämpar sig för uppgiften inte finns att tillgå, kan uppgiften tillsättas för viss tid.

Hur ser situationen ut i Esbo när det gäller behöriga lärare som ger specialundervisning jämfört med till exempel Helsingfors och de sex största städerna, i fråga om behörigheter och en eventuell omorganisering av lärarnas uppgifter, med hänvisning till de synpunkter som nämns i frågan?

Förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998, uppdaterad 16.4.2025) fastställer vem som är behörig att arbeta som speciallärare eller specialklasslärare.

Enligt ovannämnda förordning: Behörig att ge undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupper och i samband med annan undervisning som gruppsspecifik stödform enligt 20 b § i lagen om grundläggande utbildning eller som elevspecifik stödåtgärd enligt 20 c § 2 mom. i den lagen är den som

- 1) har avlagt högre högskoleexamen eller som har den behörighet att ge klassundervisning som föreskrivs i denna förordning och som utöver denna examen eller behörighet har slutfört studier som speciallärare, eller
- 2) har slutfört utbildning för speciallärare enligt 14 § 1 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området.

Behörig att ge undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupper som elevspecifik stödåtgärd enligt 20 c § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning är den som

- 1) har behörighet att ge klassundervisning enligt denna förordning och som har slutfört studier för speciallärare,
- 2) har slutfört den utbildning för speciallärare som avses i 14 § 1 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning inom det pedagogiska området samt de studier i olika ämnen och ämneshelheter som avses ovan i 1 a §, eller
- 3) har den behörighet som i denna förordning fordras av ämneslärare i ämnet i fråga samt slutfört studier för speciallärare.

Behörig att ge undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass som en i 20 c § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning avsedd elevspecifik stödåtgärd är den som

- 1) har behörighet att ge klassundervisning enligt denna förordning och som har slutfört studier för speciallärare,
- 2) har slutfört den utbildning för speciallärare som avses i 14 § 1 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning inom det pedagogiska området samt de studier i olika ämnen och ämneshelheter som avses ovan i 1 a §, eller
- 3) enligt denna förordning har den behörighet som krävs av ämneslärare och som slutfört de studier i olika ämnen och ämneshelheter som avses ovan i 1 a § och studier för speciallärare.

I Esbo finns det lärare inom specialundervisning enligt följande (siffrorna omfattar både finsk och svensk grundläggande utbildning):

I Esbo finns 244 behöriga speciallärare och 24 icke behöriga. Det finns 259 behöriga specialklasslärare i Esbo och 127 icke behöriga. För undervisning enligt verksamhetsområde kan väljas lärare som avlagt lämplig lägre högskoleexamen inom specialundervisning. I Esbo arbetar 19 lärare med lämplig lägre examen, av vilka 15 har ordinarie anställning.

Ansökningar för lediga tjänster som speciallärare har lämnats in enligt följande:

år 2022: 0,5 behöriga sökande per ledig tjänst
år 2023: 0,7 behöriga sökande per ledig tjänst
år 2024: 0,7 behöriga sökande per ledig tjänst
år 2025: 1,0 behöriga sökande per ledig tjänst

Information om behörigheterna eller omorganisering av lärarnas uppgifter i Helsingfors eller i de sex största städerna är inte offentligt tillgänglig.

Har rektorerna vid rekryteringen av speciallärare i år fått anvisningar om att i första hand välja specialklasslärare till tjänster där behörighetskravet anges vara behörighet enligt 8 § i lagen om förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (16.4.2025/159), såsom man bland annat har gjort i Helsingfors (anvisning 01/2026 för tillsättning av ordinarie speciallärartjänster)?

I Esbo rekryteras både speciallärare och specialklasslärare i enlighet med förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet.

Hur tolkar Esbo stad lagen om reformen av stödet för lärande och tillämpar den bland annat i fråga om elever med problem med beteendestörningar? Hur många beslut om platser i specialklasser som gäller dem har upphävts/kommer att upphävas, och vad baserar sig besluten på?

I Esbo fattas beslut om elevspecifika stödåtgärder i enlighet med lagstiftningen och grunderna för läroplanerna.

I enlighet med kapitel 7.1 i grunderna för läroplanen har "en elev som har svårigheter att delta i undervisningen eller att klara av sina studier rätt att få stöd för lärandet och skolgången. De

undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande som utbildningsanordnaren säkerställt utgör en grund för att på ett ändamålsenligt sätt genomföra stödet som en del av verksamheten inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. I första hand ska gruppspecifika stödformer erbjudas, såsom allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket samt undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Eleven ska ges stöd enligt inkluderande principer i första hand i sin egen undervisningsgrupp. En elev har också rätt att få elevspecifika stödåtgärder, om regelbundet deltagandet i de gruppspecifika stödformerna som erbjudits inte är tillräckliga för att stödja hen i studierna, eller om eleven fortfarande har svårigheter att delta i undervisningen.”

I enlighet med kapitel 7.4 i grunderna för läroplanen ”vid bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd ska man utreda och beskriva elevens behov av stöd för lärande och skolgång, läget i fråga om studiernas framskridande, stödformer som använts tidigare och de stödåtgärder som bäst stöder elevens lärande och som är förenliga med elevens bästa. Tidigt skede av lärande i undervisningsspråket, frånvaro, bristande motivation, eller bristfällig studieteknik kan inte i sig utgöra grund för behov av elevspecifika stödåtgärder. I första hand ska gruppspecifika stödformer tillämpas också för att stödja elever som reagerar med beteende. Eleven kan också stödjas med elevspecifika stödåtgärder om det är för elevens bästa. Som en del av bedömningen ska också behovet av avvikelse från lärokursen eller målen i den lokala läroplanen utredas.”

I enlighet med grunderna för läroplanen fattas beslut om elevspecifika stödåtgärder i en situation där de gruppspecifika stödformerna inte räcker till för att stödja elevens lärande eller skolgång och eleven behöver regelbundna stödåtgärder. Med elevspecifika stödåtgärder avses elevspecifik undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning, undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupper, undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass och elevspecifika tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel som ges eleven med stöd av 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, kapitel 7.4).

Beslut om särskilt stöd för elever granskas enligt den nya lagen utifrån en individuell bedömning av stödåtgärderna för eleven. Det är särskilt för tiden av den gamla lagstiftningen svårt att ge exakta uppgifter om de grunder som lett till olika beslut om stödåtgärder, eftersom det inte finns så detaljerade uppgifter i statistiken. Då skulle det krävas tillgång till de handlingar som ligger till grund för beslutet för att få statistik.

Det är också av ovannämnda skäl svårt att jämföra nya beslut om elevspecifika stödåtgärder med gamla beslut om särskilt stöd. De nya besluten om elevspecifika stödåtgärder påverkas av innehållet i den reviderade lagen och av ny praxis för ordnande av stöd: i lagreformen betonas det ytterligare att specialundervisning är avsedd endast för de allra mest krävande stödbehoven och att de elever som studerar i specialklassundervisning i regel har alla sina lektioner i en specialklass med en specialklasslärare. Syftet med den undervisning som specialläraren eller specialklassläraren ger i smågrupper är däremot att stödja elever som har olika behov av stöd för inläring och skolgång, till exempel inläringssvårigheter och problem med uppmärksamhet eller beteendeproblem.

Om undervisningen för en elev som under tiden av den gamla lagstiftningen studerar i en specialklass har ordnats så att eleven deltar i undervisning i flera lektioner någon annanstans än i specialklassen, är det sannolikt ändamålsenligt att stödet för eleven i fortsättningen ordnas så att eleven som elevspecifik stödåtgärd får undervisning av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupp i de läroämnena som eleven behöver. Då förblir arrangemangen för stödet i praktiken mycket likartade, även om elevens stöd ändras med tanke på beslutet.

Hur har personalen och vårdnadshavare hörts och beaktats i eventuella ändringssituationer?

När det gäller personalen har reformen av stödet för lärande inte medfört eller kommer inte att medföra stora förändringar i den finska grundläggande utbildningen. Enligt personalplaneringen i december ändras placeringsskolan för tre (3) specialklasslärare och tre (3) speciallärare, och de har redan angivits nya skolor där tjänsten är lokaliserad. Antalet är litet med beaktande av det totala antalet specialklasslärare och speciallärare i Esbo. De specialklasslärare som har undervisat regionala specialklasser sysselsätts huvudsakligen i sina nuvarande skolor som lärare i skolspecifika specialklasser och i andra uppgifter enligt den nya läroplanen som gäller elevspecifikt stöd och gruppsspecifika stödformer. Vid omställningar ges de lärare som flyttar några alternativ till en ny skola där tjänsten är lokaliserad och de kan framföra önskemål om vart de helst vill överföras. Stadsstyrelsen inrättade i december fyra nya befattningar för specialklasslärare, även om elevantalet inom den grundläggande utbildningen inte ökar. På så sätt tryggas tillräcklig personal för genomförandet av stödet för lärande i skolorna i enlighet med den nya lagstiftningen.

När beslut om särskilt stöd för elever granskas som beslut om elevspecifika stödåtgärder, hörs i ärendet alltid också eleven och vårdnadshavarna. Beredningen av ett beslut om elevspecifika stödåtgärder omfattar utöver bedömningen av stödet och planen alltid hörande av sakägarna, där de har möjlighet att framföra sina synpunkter på de undervisningsarrangemang som planeras för eleven.

Våren 2025 genomfördes dessutom en enkät om stöd för lärande i Esbo. Enkäten riktades till vårdnadshavarna för femåringar och förskolebarn, till vårdnadshavarna för elever i årskurs 1–9 samt till alla kommuninvånare.

Beslutshistoria

Stadsstyrelsen 2.3.2026 § 65

Förslag

Föredragande

Direktören för sektorn för fostran och lärande Merja Narvo-Akkola

Stadsstyrelsen antecknar redogörelsen för kännedom som svar på ledamot Mika-Erik Walls m.fl. fråga 26.1.2026 om undervisning av elever med funktionsnedsättning och elever som av annan orsak behöver regelbunden undervisning av speciallärare samt om behörigheten bland lärare som ger specialundervisning i Esbo och konstaterar att frågan är slutbehandlad.

Beslut

Stadsstyrelsen:

Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustokysymys vammaisten ja muuta säännöllistä erityisopettajan opetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksesta ja erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuudesta Espoossa 26.1.2026

För kännedom